

Branka B a l e n

GALERIJE U SLAVONIJI, NJIHOVA DJELATNOST I SURADNJA S MUZEJIMA

Na terenu Slavonije su najstarije institucije koje sabiru i čuvaju kulturno-historijski materijal, kako znamo, muzeji. Oni su kao prvi sabirali i likovni materijal koji je uglavnom bio obuhvaćen kao posebna zbirka unutar muzeja. No gomilanjem likovnog materijala i kulturnim potrebama određenih sredina došlo je do formiranja galerija u Slavoniji tokom posljednjih četrnaest godina, točnije od 1952-1966 godine. Za sada bilježimo u našoj regiji 4 galerije čiji je materijal dostupan posjetiocima. Do sada, spomenute 4 galerije, ne djeluju sve kao samostalne ustanove, nego su na određeni način vezane uz muzeje što ću iznijeti u daljnjem tekstu.

Kao prva osnovana je 1952 galerija u Iloku, nedugo zatim 1954 galerija u Osijeku, 1959 galerija u Vukovaru i posljednja 1966 galerija u Vinkovcima. Redoslijedom nastanka pratiti ćemo rad i razvoj spomenutih slavonskih galerija.

GALERIJA U ILOKU

Galerija u Iloku smještena je u desnom krilu II. kata dvorca talijanskih knezova Odescalchi. Dvorac je građen u obliku slova "U" sa arkadama na središnjem, dvorišnom traktu. Na tom istom traktu istaknut je centralni dio sa portalom nad stubištem na kome je i mali balkon. Arkade prvog i drugog kata odvojene su lezenama a isti katovi su horizontalno odijeljeni jakim profiliranim vijencem. Drugi kat je mnogo jednostavniji i skromniji u izvedbi tako da je očito da je nastao kasnije t.j. nadozidan na prvi kat. Bočni traktovi su, što se ukrasa tiče, mnogo jednostavniji, možemo reći čak strogi u izvedbi sa profiliranim vijencima nadprozornika i rustikalno ukrašenim prizemljem. Isto tako jednostavno je izvedena i vanjska fasada s tom razlikom da ulaz nije u sredini centralnog trakta /kao što je to slučaj s dvorišnim ulaznim stubištem u dvor/ nego kroz desni trakt. Taj ulaz odnosno prolaz nadsveden je bačvastim svodom a pod je popločen dobro ušćuvanim, drvenim kockama. Dvor je u nekoliko navrata renoviran 1793, 1839, i 1966 kada je dobio današnji izgled i funkciju te postao, da se tako izrazim, ugostiteljsko-muzejski objekt sa akcentom, za sada na onom prvom.

Čim je muzej u Iloku osnovan 1952 godine /tada, još smješten u baroknoj kuriji Brnjaković, koje danas više nema/ počeo je njegov tadanji upravitelj profesor Josip Meštrović prikupljati rastureni inventar dvora. Izvanrednim zalaganjem i požrtvovnošću uspio je dobar dio slika pronaći i povratiti. Tako je iz Narodnog muzeja u Beogradu dopremljeno 64 slika,

iz Vojvođanskog muzeja u Novom Sadu 5 i Likovne akademije u Beogradu također 5 slika. Sada je ponovno bio na okupu impozantan broj likovnog materijala koji je trebalo prezentirati javnosti. 60-tih godina počeo se slijegati teren i kurija Brnjaković se morala napustiti, Muzejska zbirka, uključujući i likovni materijal, bila je pohranjena u obližnjem franjevačkom samostanu. Nove muzejsko-galerijske prostorije smještene su kako sam već spomenula u prvom i drugom katu dvorca Odescalchi. Sav likovni materijal dođuše nije izložen tako da je problem prostora u iločkoj galeriji još uvijek aktuelan. Posjetiocima su za sada dostupna samo djela koja se smatraju dovoljno vrijednima da bi bila izložena u postavu galerije.

Sav likovni materijal koji nije izložen, kako sam već spomenula, nalazi se u franjevačkom samostanu. Tamo su umjetnine spremljene kako bi ostale pošteđene stalnog premještanja i selenja dok se status galerije kao i njezin izložbeni prostor i depoi ne srede. Likovni materijal iz vlasništva iločke galerije pokriva vremenom nastanka dva stoljeća t.j. od XVIII st do XX. Ukupan broj umjetnina je 233 i to 205 slika i grafika i 28 skulptura. Ove umjetnine nisu sve iste provenijencije. Dobar dio i to onaj stariji nastao u XVIII i XIX stoljeću je uglavnom iz inventara dvora. Sekretarijat za kulturu i prosvjetu u Zagrebu poklonio je galeriji 1966 i 1969 godine 25 slika novijeg datuma nastanka. Ovamo ubrajamo i donacije građana i autora te otkupe sa izložbi. Posebno treba istaći vrijedan poklon Ivana Meštrovića 60-tih godina - Grgura Ninskog i Petra Berislavića. 1957 godine bila je u Iloku kolonija beogradskih slikara /Mato Zlamalik, Dana Dokić, Ante Abramović i dr. /koji su po završetku rada kolonije ostavili galeriji svaki po jedan rad i tako obogatili iločku likovnu zbirku.

Stalni postav iločke galerije, smješten u drugom katu desnog krila dvorca Odescalchi, zaprema dvije prostorije. U prvoj, manjoj prostoriji smještena su djela suvremenih autora: Ismara Mujezinovića, Jakelića, Fabrisa, Milene Lah te sudionika kolonije iz 1957. god. U drugoj prostoriji koja je nešto veća nastavljaju se djela suvremenih autora na koja se nadovezuju radovi nastali u prošlim stoljećima npr. Mazalić, Detoni, Cata Dujšin, Gojković, Renoir i zatim Canova /medalja člana obitelji Odescalchi/, zatim nekolicina plemićkih portreta iz XVIII st. te dvije vrlo lijepe mrtve prirode vjerojatno španjolskih autora također iz XVIII st. Stalni postav iločke galerije, moram konstatirati, ne pruža cjelovitu sliku i nema kronološkog sadržaja. To je samo skupina slika složenih ad hoc od djela koja su svojim izgledom i stanjem sposobna i dostojna da budu izložena. Ti su pabirci raznih stilova i različitog vremena nastanka uglavnom interesantni za poznavaoce umjetnosti dok u laika mogu izazvati eventualno interes i time ga ponukati da se sam pozabavi razdobljem i stilom koji ga je zainteresirao ili što je vjerujem češće ostavlja promatrača u nedoumici i zbunjenog bez prave predodžbe viđenog. Od vrijednih radova koji se u iločkoj galeriji mogu vidjeti istakla bih mramorne barokne biste člana obitelji Odescalchi, renesansnu sliku "Poklonstvo kraljeva" /ulje na mramoru/ te dakako poklon Ivana Meštrovića - monumen-

talnu bistu Grgura Ninskog /finalna varijanta Grgurova lika/ i reljef bana Petra Berislavića. To bi bio u grubim crtama prezentni profil iločke galerije koji dakako nije finalan i koji će se rješenjem ključnih problema /depoi, stručna služba, određeni status/ promijeniti.

Što se tiče djelatnosti galerije ona je s obzirom na svoje mogućnosti prilično aktivna. Suraduje s nastavnicima likovnog odgoja koji nastoje izloženi likovni materijal upotrijebiti uklapanjem u predviđenu nastavnu građu. Zatim tu je i suradnja sa srodnim ustanovama /pretežno Vukovar i Osijek/ koja se uglavnom svodi na razmjenu i posudbu izložbi što uvelike ovisi u ovom slučaju o materijalnom momentu. Izložbena dvorana za povremene izložbe nalazi se izvan dvorca u sklopu zgrade gradske biblioteke a materijal koji se izlaže nije definiran. Možemo slobodno reći da je sve dobro došlo a naročito ono gdje nije potrebno izdati novac. No da ne budemo tako drastični ima tu izložbi koje su vrijedne pažnje kao što su npr. - izložbe pojedinih suvremenih autora iz Vojvodine, Srbije i Hrvatske koje makar i djelomično pružaju posjetiocima uvid u kretanja i stremljenja našeg suvremenog slikarstva. O nekoj samostalno-kreativnoj izložbenoj djelatnosti o autorskim izložbama npr. za sada nema govora iz već u tekstu spomenutih razloga.

Iločka galerija usko je povezana s muzejom grada Iloka i ustvari predstavlja jedan njezin odio, što dakako nije moguće s obzirom na likovni materijal koji se povećava iz godine u godinu sagledati kao definitivno rješenje. Preko muzejske administracije teče i suradnja iločke galerije sa srodnim ustanovama koja se ipak svodi pretežno na muzeje: u Vukovaru, Osijeku, Vinkovcima, sa Vojvođanskim muzejom u Novom Sadu, Muzejom Revolucije u Zagrebu i Beogradu, sa osječkom i vukovarskom galerijom. Sva suradnja svodi se uglavnom na razmjenu i posudbu izložbenog materijala.

Da rezimiramo, iločka galerija formalno već postoji 23 godine no njezina sudbina i status još uvijek nisu definirani i nisu poprimili konačan oblik.

GALERIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI U OSIJEKU

Osječka Galerija likovnih umjetnosti smještena je u jednokatnoj zgradi /Bulevar JNA 9/ posebno adaptiranoj u tu svrhu. Prvobitna namjena zgrade jest stambeni prostor obitelji Neumann sagrađen na samom koncu XIX stoljeća u neorenesansnom stilu. Krov zgrade poduprt je konzolama koje su bočno ukrašene cvijetnim motivima. Ispod konzola teče vijenac u obliku girlanda isprepletenih cvijećem. Središnji dio ulične fasade je isturen a prozori su u obliku trifora ispod kojih je ukrasna balustrada. Na uvućenim dijelovima ove fasade su prozori u obliku bifora također sa ukrasnom balustradom ispod njih. Ulična fasada je identična u prvom i drugom spratu. Dvorišna fasada je potpuno jednostavna bez posebnih ukrasa sa posve običnim uobičajenim prozorima. Čitava fasada je izkazetirana sa uglovima

rustikalno naglašenim. Prvi i drugi kat dijeli jaki, profilirani vijenac.

Galerija likovnih umjetnosti djeluje kao samostalna ustanova od 1954 godine no zbirka je postojala daleko ranije kao odio Muzeja Slavonije. Prvi likovni materijal počeo je u muzej pristizati koncem XIX stoljeća putem donacija građana. Tako se materijal gomilao tokom desetljeća bez da je bilo moguće prezentirati ga opširnije i kronološki. No 1933 godine osnovana je "Mursa" - osječko društvo ljubitelja starina koje je odigralo značajnu ulogu u nabavi likovnog materijala i nastojanju da se osnuje i postavi galerija. Ova nastojanja urodila su plodom tek 1941 godine kada je na prvom katu zgrade na Mažuranićevom trgu izloženo oko 100 slika. To nažalost nije bio prostor trajno dodijeljen i osmišljen za postav galerije i tako počinju seobe galerijskog materijala koji je naravno bio tim prilikama i oštećivan.

1954 godine galerijska zbirka koja je sada već bila vrlo bogata smještena je u zgradi bivše Županije /I kat/ pod rukovodstvom Jovana Gojkovića. Nakon izvjesnog vremena ponovno se galerija zatvorila pošto su prostori "Županije" bili namijenjeni drugoj svrsi. Nakon mnogih nastojanja prišlo se ipak 1962 adaptaciji današnje zgrade galerije tako da je ista otvorena za javnost 1964 godine u prosincu. Galerija je tako konačno dobila svoj određeni prostor i mogla otpočeti normalnim radom nakon deset godina postojanja i djelovanja kao samostalna ustanova. Inventar galerije proteklih je godina naglo narastao, povećan je i broj osoblja tako da se galerija ponovno nalazi pred jednim problemom koji se zove - pomanjkanje prostora. Nažalost se pri adaptaciji nije mislilo na budućnost nego samo na situaciju galerije koja je tada zatečena. Ipak se nadamo da će taj problem biti riješen u dogledno vrijeme dogradnjom kakvog prostora ili eventualno razdiobom materijala na stari i suvremeni. Dio zbirke, najlogičnije suvremeni bio bi preseljen u novi prostor i time bi se dobile dvije galerije. Sam materijal i sada je već podijeljen i razvija se potpuno odvojeno, različitim putevima.

Galerija ima 3 depoa: za uljene slike koji je ujedno i najprostraniji, za grafiku i za skulpturu. Depo slika je riješen žičanim, pomičnim zavjesama na koje su obješene slike. Nažalost su zavjese vrlo teške a šine i kotači kojima se kreću nisu usklađene tako da je pojedine zastore vrlo teško pokrenuti. Slike su klasificirane po zastorima abecednim redom. Sada ih već ima toliko da ne stanu na zastore nego su poslagane i naslonjene uza zid. Po vremenu nastanka galerija posjeduje slike iz XVIII st. - 67 komada zatim XIX st - 312 slika i XX st - 500 slika. Ukupan broj slika koje su u vlasništvu galerije je 879. To je do sada i posljednji inventarni broj istih. U galeriju su slike došle na razne načine: donacijom građana i pojedinih autora, poklonima "Murse" i Republičkog sekretarijata za kulturu a ponajviše putem Komisije za zaštitu spomenika kulture između 1946-48 godine koja je obišla sve slavonske dvorce i neke stanove građana te u pravom smislu riječi gomilu materijala predala muzeju. Depo grafike je mnogo manja prostora

rija od depoa slika u kojoj su smješteni niski, drveni ormari sa pregradama u kojima se nalaze mape sa grafičkim listovima. Osim grafike nalaze se u depou i akvareli i pasteli koji nisu opremljeni t.j. uokvireni. Za sada galerija ima u inventaru 1036 brojeva grafike. Računajući listove finalni bi broj bio daleko viši jer su mape pod jednim inventarnim brojem. Depo skulpture je po kvadraturi jednak depou grafike samo s tom razlikom što su mjesto ormara u prostoriji police u tri reda po kojima je skulptura raspoređena. Skulpture za sada imamo najmanje svega 123 inventarna broja. Vrijeme nastanka umjetnina smještenih u depo grafike i skulpture također se proteže od XVIII - XX stoljeća a porijeklo je identično onom slika.

Stalni postav galerije smješten je u I katu zgrade u 8 prostorija od kojih je jedna nekadašnji hodnik za izlaganje vrlo nepraktičan. Materijal je samo djelomično složen kronološki. Prvi dio obuhvaća XVIII i XIX st i pruža razvojnu sliku slikarstva u Slavoniji. Dok je XVIII st predstavljeno pretežno portretima slavonske vlastele rađenih od stranih majstora dotle je XIX st u znaku domaćih portretista i pejzažišta. Ovim materijalom ispunjene su 4 prostorije stalnog postava. Preostale 4 prostorije pružaju vrlo površnu sliku razvoja hrvatskog slikarstva XX st počam od Bukovca, Crnčića, Ivekovića, Valdeca pa do Kraljevića, Račića, Becića i ranih radova Ljube Babića, Filakovca, Uzelca. Time je slijed završen ali ne zbog pomanjkanja materijala nego prostora. Poželjna bi bila nova koncepcija stalnog postava koja bi imala jedinstveni karakter i obuhvatila recimo samo slikarstvo u Slavoniji. Time bi se riješio donekle ne samo problem prostora nego bi galeriju kao ustanovu regionalnog karaktera pokazao u pravom svijetlu. Što bi se od materijala u galeriji moglo kao naročito istaći teško je reći. Da li bismo se opredjelili za Rottmayera ili pak velik broj izvrsnih vlastelinskih portreta, za radove umjetnika t.zv. osječkog slikarskog kruga ili za radove Crnčića, Bukovca, Vidovića ili za radove velike trojice Kraljevića, Račića i Becića. Svaki od spomenutih nukleusa karakterističan je naime za jedno određeno razdoblje sa svim svojim specifičnostima, tako da je gotovo iluzorno povlačiti paralele i generalizirati. Možemo jedino konstatirati da je vrijednog materijala mnogo ali da svako stoljeće točnije stilsko razdoblje daje svoj prilog tome.

Djelatnost galerije poprilično je razgranata počam od izložbene djelatnosti uz koju je vezana izdavačka djelatnost pa do razgranate suradnje s školama, kolektivima i srodnim ustanovama. Izložbena djelatnost vrlo je opširna, čak možda više nego što bi trebalo biti tako da godišnje imamo od 14-18 izložbi. Izložbe su vrlo raznolike a tematski su od povjesnog pa do suvremenog karaktera. Od tih izložbi barem je polovica autorskih a ostatak poštavljen putem posudbe i razmjene materijala sa srodnim ustanovama i posredstvom ambasada. Ovo potonje odnosi se na izložbe koje prezentiraju i kojima se predstavljaju strane zemlje. Osim toga bila je do sada praksa da se jednom godišnje priredi samostalna izložba jednom suvremenom osječkom umjetniku i da se obradi barem jedan umjetnik koji je ranije djelovao u Osijeku a svojim je djelom i nastojanjima zaslužan za razvoj i promociju umjetnosti u Osijeku. Uz svaku

izložbu se štampa katalog već prema potrebi i značaju izložbe, opširnije sa reprodukcijama ili jednostavno samo na preklap. Osim izložbene djelatnosti treba spomenuti i suradnju sa srodnim ustanovama koju ću opširnije razložiti u slijedećoj točki.

Suradnja sa školama poprimila je već prilično određen profil. Ne samo da se jednom godišnje održava izložba dječijih radova nego se nastoji izaći u susret potrebama nastave likovnog odgoja koja se očituje npr. u izložbi slikarskih tehnika, pejzaža, portreta i sl. Osim toga prije svakog otvorenja napiše se kratak tekst o izložbi i šalje se nastavnicima likovnog odgoja da bi mogli s učenicima proći spremno kroz izložbu. Tokom jednog sastanka s njima, razložen im je naš stalni postav tako da i on za njih ne predstavlja nepoznanicu. Međutim ukoliko ipak traže stručno vodstvo ono im se omogućava. Osim toga štampali smo stalne ulaznice za učenike kako bi mogli nesmetano po želji dolaziti u galeriju i razgledati izložbe. Ulaznica ima godišnji karakter i u tom razdoblju se može neograničeno koristiti. Novost je suradnja s kolektivima. Međutim ne na način kako se običavalo do sada da se organizira kolektivni posjet galeriji što je, moramo priznati, bilo vrlo teško. Umjesto toga počeli smo priređivati izložbe u kolektivima. Izložbe sa temom slavonskog pejzaža ili prodajna izložba suvremenih slavonskih umjetnika /koja je upravo u pripremi/ obilazit će sve zainteresirane kolektive Osijek a i Slavonije. Za sada je interes velik a kakovi će biti rezultati moći će se konstatirati slijedeće godine. Izdavačka djelatnost galerije pokriva i propagandni materijal. To su 10 različitih razglednica na kojima su reprodukcije djela iz vlasništva galerije, zatim 6 velikih reprodukcija koje se prodaju i uokvirene te 4 seta dia-suvenira koji obuhvaćaju djela Hützendorfa, Waldingera, Kraljevića i portrete osječkih građana XIX st. Zatim tu je i restauratorska i stolarska radionica koje ne služe samo potrebama galerije nego prema mogućnosti čine usluge i drugim ustanovama i pojedincima.

Što se tiče suradnje s muzejima, možemo mirno konstatirati da je još u povojima. Ona je daleko manja nego što bi trebala biti a svodi se uglavnom na razmjenu i posudbu materijala i poneki lični kontakt. Sve se to uglavnom odnosi pretežno na suradnju sa galerijama dok s muzejima nema gotovo nikakvih kontakata osim eventualno razmjene kataloga. Osječka galerija najživlje kontaktira sa Zbirkom Bauer i Galerijom umjetnina iz Vukovara i to ne samo putem razmjene materijala nego i putem konzultacija i razmjene iskustava te u nalaženju rjesenja nekih zajedničkih problema. Kontakti sa galerijom u Iloku i Vinkovcima prilično su površni dok sa muzejima ne postoji uopće. Tek unazad godine i pol počeli su kontakti sa Muzejom Požeške kotline u vidu razmjene materijala. Od srodnih ustanova izvan Slavonije povremeni kontakti se održavaju s Modernom galerijom u Zagrebu te Suboticom i Somborom preko tradicionalne kulturne suradnje naša tri grada kojoj je svake godine posvećen cijeli tjedan uvijek u drugom gradu. Jednokratne kontakte imali smo s Galerijom suvremene umetnosti i galerijom Doma JNA u Beogradu, sa Društvom likovnih umjetnika iz Ri-

jeke i Umjetničkim paviljonom u Zagrebu. Sva ta suradnja je kako vidimo vrlo štura, ustanove su vrlo introvertne i zakukuljene, okrenute sebi i svojim problemima. Potrebno je više agilnosti kako bi se postigla veza i jedinstvo u branši koja je po karakteru posla i materijala ionako u vezi. Samo na taj način bi se moglo doći do određenih rezultata a putem toga pobuditi interes za Slavoniju i njezine probleme u kulturi.

ZBIRKA BAUER I GALERIJA UMJETNINA U VUKOVARU

Zbirka Bauer i Galerija umjetnina smještena je u baroknoj zgradi stare carsko-kraljevske dilažanske pošte koja je sagrađena u drugoj polovini XVIII st./danas Maršala Tita 19/. S ulične strane jednokatna zgrada galerije vrlo je jednostavna bez ikakvih ukrasa. Jedini optički punkt koji privlači je kolonada koja teče cijelom njezinom dužinom. U zgradu se ulazi kroz originalna, dvokrilna, barokna vrata koja imaju u sredini kao treći dio i mala vrata za prolaz pojedinaca. U centru tih malih vratiju nalazi se zvekir u obliku poštanske trube. Dok je ispod njega od lima izrađen austrijski grb. Na kamenom nadvratniku uklesana je godina 1809 i kraticom latinski: *Primo Syrmienensis cursus publicus* /Prva srijemska veza poštom/. Iza tih vratiju nalazi se hodnik sa 4 masivna, kratka stuba kraj kojih se prolazi da bi se došlo u dvorište kvadratnog oblika. U dnu dvorišta je zgrada koja je nekada služila za štalu sa širokim dvokrilnim vratima i velikim prozorima naknadno umetnutima. Citava dvorište popločano je ciglama. Na lijevoj strani dvorišta stoji simpatična jednokatna zgrada sa drvenom terasom u prvom katu. Ograda te terase i rešetka na vratima su od kovanog željeza. Inače je taj balkončić veza sa stalnim postavom koji zaprema sedam prostorija prvoga kata. U prizemlju zgrade nalazi se prostor za povremene izložbe /jedna prostorija od 100 m²/. Zdanje na desnoj strani dvorišta je ustvari dio matičnog, centralnog dijela zgrade koja je građena u obliku slova "L". Na prvom katu tog dijela nalaze se depoi /4 prostorije/ pred kojima je drvena terasa sa željeznom ogradom. Nekada su 3 od spomenutih 4 prostorija služile kao prenočišta. Dolje u prizemlju nalaze se kancelarije službenika i galerijski arhiv.

1959-om godinom prvi puta galerija dobiva jedan određeni prostor u zgradi starog magistrata. Tada je došlo do žustre izložbene aktivnosti, izmjenjivale su se didaktične izložbe sa postavima složenim iz donacije Bauer i likovnog materijala iz zbirke muzeja. Naime upravo donacijom dr Antuna Bauera stvareno je jezgro za vukovarsku galeriju premda je i prije toga bilo nastojanja od strane muzeja da se sabere što više likovnog materijala. Međutim galerija mora 1965 g. seliti iz ovih prostorija jer je u njih bila postavljena zbirka NOB-a. Galerijski materijal magaziniran je tako u Gradskom muzeju do 1968 godine. U to vrijeme sjedište muzeja bilo je u zgradi današnje galerije. Tokom 1967 godine on seli u barokni dvorac grofova Eltz a galerija nakon adaptacije prostora počinje od 1968 djelovati kao samostalna ustanova pod nazivom Zbirka Bauer i Galerija umjetnina.

Adaptacijom zgrade galerije stvoreni su i prostori za deponiranje u I katu desnog krila. Dva prostora su određena za slike, jedan mali za grafiku i isto tako mali za skulpturu. U jednom od prostora namijenjenih za deponiranje slika postavljeni su zastori za vješanje slika kao u osječkoj galeriji samo u skromnijoj izvedbi /drveni okviri unutar kojih je žičana mreža/. Slike su lijepo, pedantno prema broju inventara obješene u zastor a one za koje na zastorima nema mjesta poslagane su **uza** zidove.

Grafika je smještena u posebnim ormarima sa ladicama, tako da je manipuliranje vrlo jednostavno. U ovim ormarima smještena je ujedno i zbirka plakata. Zbirka skulpture smještena je u jednoj uzdužnoj prostoriji. Uz obje stranice prostorije teku police na kojima je smještena skulptura. Ukupan inventarni broj umjetnina koje posjeduje Zbirka Bauer i Galerija umjetnina je 638 i to od XVIII st pa do XX st. 279 umjetnina sačinjavaju Zbirku Bauer a 359 su inventar galerije umjetnina. U galeriju je likovni materijal stigao na razne načine. Tu je u prvom redu ogromna donacija dr Antuna Bauera koja je skoro dostigla broj od 300 komada. Zatim ovamo se ubrajaju i pokloni građana, pojedinih umjetnika te Republičkog sekretarijata za prosvjetu i kulturu a i umjetnine dobivene nacionalizacijom. Vrše se i otkupi ali sa određenom svrhom i namjenom /Hrvatska moderna/. Dio likovnog materijala predan je muzeju prilikom njegove seobe i sada se vode u inventaru kulturno-historijske zbirke. To su historijski portreti i stari vukovarski krajolici cca 50-60 komada. Nešto od toga izloženo je u stalnom postavu muzeja.

Stalni postav vukovarske galerije ima vrlo određeni profil. Daje nam u sažetim crtama, vrlo lijepo pregled početka Moderne hrvatske umjetnosti i umjetnosti između dva rata u Hrvatskoj. Stoga je samo u prvoj prostoriji nekoliko umjetnina XIX st /npr. Mücke: carica Elizabetha, Aron: Starica, nepoznati autor: Majka i dijete/. Već u drugoj prostoriji počinje Hrvatska Moderna: Čikoš, Iveković, Crnčić, Kerdić. U trećoj prostoriji posjetilac u pravom smislu riječi ostaje bez daha pred prekrasnim djelima Kraljevića, Račića, Becića, Hermana, Gecana, Uzelca, Babića, Deškovića i Meštrovića. Nakon ove sobe koja svakako predstavlja biser vukovarske galerije /djela iz inventara Zbirke Bauer/ slijede radovi Vidovića, Uvodića, Omera Mujadžića, Stupice, Varlaja, Šeferova, Kerdića, Meštrovića, Augustinčića, Bulića, Lozice, Radauša, Detonija, Sulentića, Domca, Veže, Šohaja, Murtića, Juhna, Janeša i drugih. Posljednja sedma soba sadrži čak nekoliko radova naših poznatih naivaca kao što su Generalić, Pintarić i Mraz. Čak i ovim kratkim opisom stalnog postava možemo uočiti zanimljivost ali i vrijednost ove naše slavonske galerije.

Djelatnost galerije mnogostrana je - od organiziranja izložbi do različitih akcija. Osim povremenih izložbi sa materijalom spomeničkog karaktera izmjenjuju se izložbe suvremenih autora iz cijele SFRJ čime se skoro niti jedna od ostalih slavonskih galerija ne može pohvaliti. To je dakako pove-

zано са свестраном сарадњом која је код осталих галерија, морамо признати, усмјерена према једном или два већа центра. Вуковарска галерија је и установа која најживље контактира са сродним установама у Славонији а нарочито са Галеријом ликовних умјетности у Осijekу. Осим тога галерија стоји на услузи ученицима и наставницима вуковарских школа било да се ради о прибављању литературе за матуралне радње, водству по изложбama или сталном поставу те приређивању изложби ученичких радова. Интересантно је споменути и заједничку акцију галерије с туристичким друштвом "Vučedol" - постављање монументалне skulpture у слободном простору. Прошле 1974 године у свибњу биле су тако на Vučedolu постављене велике skulpture Vanje Radauša из циклуса "Tifusari" док је sitnija plastika istog ciklusa bila izložena u galeriji. Вуковарска је галерија, како видимо, врло активна, мобилна и флексибилна галерија која не штеди труда и рада.

Што се тиче сарадње с музејима ту смо поновно код констатације да се она базира само на размјени и посуди материјала те размјени пропагандног материјала. То је болест свих славонских галерија /а вјероватно и осталих у држави/ а можда и обротно-музеја. До сада нису успостављени ближи контакти галерија и музеја а сарађује се врло резервирано, према по мом мишљењу постоје додирне тачке и интересне сфере počам од заједничких изложба /npr. заједничка обрада једног стилског раздобља са историјског и ликовног аспекта, secesije или bidermajera recimo. Posjetiocі takove izložbe u muzeju i galeriji imali bi cjelovit ugođaj i pregled svega onoga što je obuhvaćao један одређени стил.

GALERIJA UMJETNOSTI U VINKOVcima

Vinkovačka галерија смјештена је у једнокатној згради, nekadašnje vojno-krajiške komande /данас улица JNA 3/ грађена у ту сврху 1884. У згради је осим komande bio i stan generala te oficirski Casino. Сама зграда врло је једноставна, без икаквих ukrasa управо типичан примјер објекта грађеног у доба baroka u Krajini. Једино kolonada која теће цијелом дужином ulične fasade i duboki dvoslivni krov razbijaju monotonost. Prozori na zgradi su tipično barokni sa kamenim nad- i doprozornicima врло дискретно istaknutim. Зграда галерије је и данас ophodna т.ј. на њу нису наслањани susjedni objekti приликом грађње тако да не представља само оптички привлачни пункт него и својеврстан документ свог времена.

Галерија умјетности основана је у rujnu 1966 године одлуком Опćинске skupštine Vinkovci као збирка unutar vinkovačkog muzeja jer се за то ukazala потреба с obzirom на količinu ликовног материјала.

Сав ликовни материјал који није изложен у сталном поставу deponiran је у depou namijenjenom првенствено за спремање слика. Простор је врло мали скоро испунjen policom на којој су uredno смјештене слике. Но пошто је простор depoa врло мали има и слика naslonjenih на zid те nekoliko skulptura које стоје на поду. Grafika коју посједује галерија такођер је

smještena u ovom depou. Likovni materijal iz vlasništva vinkovačke galerije pokriva razdoblje od dva stoljeća t.j. od XVIII - XX kao u ostalom i u svim ostalim slavonskim galerijama. Većina materijala je dakako novijeg datuma. Konačan inventarni broj jest 523 a obuhvaća slike, grafiku i skulpturu. Likovni materijal potječe pretežno iz donacije prof. Mate Medvedovića čovjeka koji je zajedno s Matom Kleonom zaslužan za osnivanje vinkovačkog muzeja i kolekciju većine materijala na temelju kojeg je muzej i osnovan. Osim toga galeriji su slike poklanjali i privatnici te Republički sekretarijat za kulturu i prosvjetu. Sama galerija se također brine da si poveća fondus te godišnje otkupi 5-10 radova sa svojih tekućih izložbi.

Stalni postav galerije smješten je u tri prostorije na I katu zgrade. U prvoj prostoriji smješten je materijal nastao u XIX st. To su obiteljski portreti među kojima se ističu dva Franje Giffingera, zatim tu je i nekoliko djela nepoznatih autora od kojih je vrlo zanimljiva jedna mrtva priroda s mačkom. U drugoj sobi obično su izloženi radovi suvremenih vinkovačkih slikara. Kažem obično, jer se ta prostorija koristi i za povremene mini-izložbe uglavnom grafike ili crteža. U trećoj prostoriji nalaze se djela koja su došla u galeriju otkupom ili donacijom Republičkog sekretarijata za prosvjetu i kulturu. To su pojedinačna djela Stančića, Domca, Janeša, Dogana i dr. Vinkovačka galerija također u svom stalnom postavu nema prikaz kronološkog razvoja slikarstva u nas nego su to samo da tako kažemo letimični osvrti na XIX i XX stoljeće. Nešto konkretnije se za sada niti ne bi moglo napraviti zbog pomanjkanja materijala a i profil same galerije je takav da sadašnje stanje stalnog postava zadovoljava.

Za svoje mogućnosti, vinkovačka galerija je vrlo aktivna. Svoj stalni postav koji sadrži cca 70 djela mijenja dva puta godišnje. U srednjoj prostoriji stalnog postava priređuju se dva puta godišnje mini-izložbe uz koje se štampa i katalog dakako primjeren izložbi - mali i na preklop. Povremene izložbe održavaju se u prizemlju zgrade 10-12 puta godišnje. Uz ove izložbe štampa se i katalog određenog oblika sa predgovorom, kataložnim podacima i nekoliko reprodukcija. Izdavačka djelatnost galerije obuhvaća i štampanje dokumentarnog materijala u obliku monografije. Dosad je objavljena monografija Branka Ružića a u pripremi je Ivana Domca. Osim toga štampani su i osvrti prof. Messingera na izložbe pod nazivom "Likovne impresije" i "Stvaralački nesporazumi". Možemo konstatirati da vinkovačka galerija ima vrlo živu izdavačku djelatnost. Što se tiče karaktera povremenih izložbi one su uglavnom suvremene, međutim moramo naglasiti da ne izlažu samo lokalni umjetnici nego suvremeni stvaraoči iz cijele zemlje. Ta gostovanja iz drugih republika su grupna i samostalna. Izložbe historijskog karaktera galerija preuzima od većih galerija s kojima surađuje.

Vinkovačka galerija surađuje s Narodnim muzejom i Muzejom savremene umjetnosti u Beogradu, sa Modernom galerijom, Galerijom Forum i HDLU-om iz Zagreba, zatim sa splitskom i riječ-

kom galerijom. Što se tiče srodnih ustanova u Slavoniji galerija njeguje prisnu suradnju s galerijom u Vukovaru i Muzejom Brodskog Posavlja u Slavonskom Brodu. O nekoj specijalnoj suradnji sa muzejima, kao i kod drugih galerija, ne možemo govoriti. Kako sam već spomenula to je u svakom slučaju pitanje za diskusiju jer podloga i osnova za suradnju postoje.

Naše četiri slavonske galerije, kako vidimo, sakupile su imponantan broj umjetnina kojima ophode prema svim propisima. Isto tako razvile su živu djelatnost dajući svaka, možemo reći, pečat likovnog života u svom gradu. No ovdje se sve i zaustavlja ili još bolje rečeno vrti u krug jer niti jedna od spomenutih ustanova nema djelatnost usmjerenu šire na Slavoniju. Osim što manjka ta širina djelatnosti koja je ponegdje izražena u vrlo blagom obliku nema gotovo nikakove suradnje s muzejima i stoga posljednja točka ostaje za sada otvoreno i vrlo aktuelno pitanje.